

PUGNA MICHAELIS
CUM DIABOLO
DE
CORPORE MOSIS

Dissertatione hac Graduali
leviter adumbrata,

*Consentiente & approbante Ampliss. Facult.
Philos. in Regia Academia Aboënsi,*

PRÆSIDE

Mag. IOHAN. HAARTMAN,
Philos. Theor. jam design. Theol.
Prof. Ord.

*Publico Eruditorum examini sistitur
ab*

Alumno Regio

JACOBO HAARTMAN Gabr. Fil.
Austro-Finlando.

Ad diem D. V. 10. Maji Anni
MDCCXXXV.

Loco horisque consvetis.

ABOÆ, exc. Joh. Kiämpe, R. Ac. Typ.

L. J. Kiämpe

VIRO Maxime Reverendo atque Celeberrimo
Dn. Mag. JOH. HAARTMAN,
Philosoph. Theor. jamque designato S. S.
Theol. PROFESSORI Ordinario, utri-
usque Consistorii ADSESSORI Amplissi-
mo, Ecclesiarum ad Divam Mariam AN-
TISTITI Gravissimo,
PATRUO & MÆCENATI Magno.

D'lm innumera Vestra, Mæcenates Ma-
tot tantaque certe existene, ut vires meæ
sufficiant, in memoriam mihi revoco; dubius
arga Vos venerabundum declarem. Cumque
dixi, eas Vobis Mæcenates optimi, in-
ro. Quas omni quamvis nitore destitutas
cetero ex intimo pectore opto voveoque, ut
mi, in longam adhuc annorum seriem saluos,
ecclesia Dei afflicta Curatores assiduos: quo ha-
exoptatissimum; habeam denique ego Patronos
hac miseriarum valle ereptos ad

Magnorum No-

humilissimo
Jacobus Haart-

VIRO Maxime Reverendo atque Celeberrimo
Dn. ISAACO BOURNE
Sacrarum Linguarum jamque designato
Theol. PROFESSORI Regio & Ordina-
rio, utriusque Consistorii ADSESSORI
Gravissimo, Ecclesiarum quæ Deo in
Pilis & Rustis colliguntur ANTISTITI
longe Adcuratissimo,
MÆCENATI Magno,

*gni, quæ in me redundarunt beneficia, quæ
his enumerandis, quid dicam refundendis non
hæsto, quo potissimum modo animum meum
jam pagellas hæc in lucem ederem; æquum
pii obsequentissimique animi æsserant consecra-
serena fronte respiciatis, humillimus rogo. De
Clementissimus Deus Vos, Mæcenates sum-
sospites & incolumes conserveat: quo habeat
beant Familiæ Vestræ Gaudium & Fulcrum
certissimos. Ut tandem Deus O. M. Vos. ex
sua gaudia transferat!*

minum Vestrorum.

auctor

man Gabr. Fil.

Speculatissimo Prudentissimoque VIRO,
Dn. GUSTAVO HAARTMAN,
SENATORI Curiae Gevaliensis Adcura-
tissimo, PATRUI ætatem Honorando.

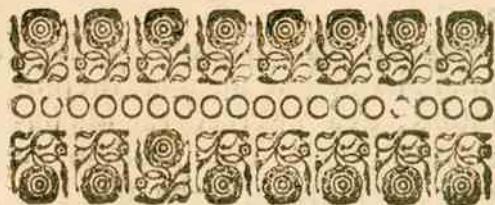
Speciabili Prudentissimoque VIRO,
Dn. GREGORIO HAARTMAN,
Redituum Territorialium Scribæ in Vir-
mo Pervigili, PATRUI Honoratissimo.

D'fertationem hanc Gradualement, Vobis
Patruum honoratissimi, ob favorem,
quem scio fovetis in me benignum, dicere
sustinui. Accipiat is itaque chartaceum hocce
manusculum placido vultu. Quod mearum
est partium, Supremum Numen pro Vestra
Vestrorumque perenni felicitate ardentissi-
mis suspiriis nullo non tempore defatigare de-
sistam, permanens.

Nominum Vestrorum.

Observantissimus cultor

Jacobus Haartman Gabr. Fil.

ΣΥΝ Τῷ ΘΕῳ

§. I.

M Eminit Judas, non proditor ille Salvatoris nostri in sæcula benedicti; sed servus Jesu Christi fidelis, alius duodecim apostolorum, qui etiam Lebbeus ac Thaddeus audiebat, filius Alphæi & Mariæ Cleophæ, frater Jacobi minoris, Simonis Cananæi & Jose, Matth. X. 3. XIII. 55. XXVII 56. Marc III. 18. VI. 3. XV. 40. Luc. VI. 16. Joh. XIX. 25. Act. I. 13. Iud. v. 1. etc. Epistolæ N. Test.

A

cano-

canonicae catholicæque auctor,
inter alia pugnae alicujus memo-
rabilis, quæ intercesserat Micha-
ëli Archangelo cum Diabolo de
corpore Moſis. Verba illic hæc
habentur v. 9. ὁ δὲ Μιχαήλ ὁ ἀρχ-
άγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμε-
νος διελέγετο πρὸς τὸ Μασέας σώματι,
ὅτι ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπιτεγκεῖν βλασφη-
μίας, ἀλλ' εἶπεν ἐπιτιμῶσιν σου κύριος.
Pugnam hanc delineare jam in
animum induxi meum. si defi-
derio tuo, haud raro insatiabili,
minus satisfecero, L. H. non vo-
lendi promptitudinem, sed exe-
quendi impotentiam doleo fuisse
causam.

§. II.

ALter disceptantium hic con-
stituitur ὁ Μιχαήλ ὁ ἀρχάγγελ-
ος; alter ὁ διαβολος. Nonnul-
li per hunc Michaëlem Archange-
lam Christum angelum foederis
&

& increatum intelligunt; inter quos est *Franc. Junius*, *Job. Georg. Grossius* in suo Theatro biblico; & *Philip. Job. Tilemannus dictus S benck*; videsis acta eruditorum Lips. a. MDCXCIV. m. Octobr. *Hermanus Wisfius* affirmat *Michaëlem Archangelum* semper in script. Sacr. Christum Jesum Dei filium denotare, vide acta eruditorum Lips. a. MDCXCV. m. Febr. Quidam contra ex 1. Thess. IV. 16. inducti, Christum non posse vocari ἀρχάγγελον summo opere urgent; De aliis locis alii. Ego hunc Apostoli Judæ locum, de angelo creato existimo intelligendum; præcipue cum ea quæ Judas de hoc certamine ejusque exitu commemorat, Christo ejusdem cum patre potestatis & auctoritatis vix attribui queant. & veritas sententiæ hujus clarius adhuc patescere videatur ex col-

latione 2. Pet. II. 11. cum præ-
 senti loco Judæ. **שְׂדֵימ** est no-
 men Hebræum significans: *quis*
sicut Deus. Compositum est ex
 pronomine interrogativo **מִי** *quis*,
 ex adverbio similitudinis **כִּי** *sicut*,
 & nomine **יְהוָה** *Deus*. Dicitur **ἄγγελος**
 quia ordinis sui sine du-
 bio fuit princeps. Alter disce-
 ptantium de corpore Moïsis erat
 ὁ διάβολος, κατ' ἐξοχὴν ita dictus,
 utpote dux angelorum damnato-
 rum. **διάβολος** notat generatim
délatores cujuscunque generis,
 speciatim vero *calumniatores*. Hoc
 nomen primario tribuitur *Satanæ*
 qui Dei hominumque est accu-
 sator ac calumniator; secundario
 autem *hominibus impiis*, ceu or-
 ganis *Iatanæ*. vide Chr. Stockii
 clav. N. Test. ad h. v. **διάβολος**
 derivatur a διαβάλλω, proprie
transfigo, *trajicio*; improprie *ca-*
lumnior, *accuso*, cujus primitivum
 est

est *ἄνω* *ἱεριο*, *consecro*, *abjicio*.
 Maledicti hujus spiritus innume-
 rabilia fere nomina in sacris pan-
 dectis sunt obvia, & heic enu-
 merare non vacat. Angelorum
 tam bonorum quam malorum
 distinctos dari ordines, vel hinc
 patescere existimo. Plura si cu-
 pis, confer de angelis bonis E-
 phes. I. 21 Coloss. I. 16. 1. Thess.
 IV. 16 1. Pet. III. 22. de malis
 Matth. XII. 24. Luc. XI. 26 Eph.
 VI. 12. &c &c. Eo tamen auda-
 ciae ac temeritatis progredi
 non audeo, ut certi quid circa
 ordines angelorum determinem,
 utpote plurimi *Hebraeorum*, qui de-
 cem classes angelorum constitue-
 runt; vel *Dionysius Areopagita*, qui
 novem classes angelorum bo-
 norum malorumq; ordinavit. An
 vero Michaël & Diabolus omniū
 sui status angelorum, vel unius
 solummodo ordinis duces fue-
 rint? & num nomen Michaëlis
 sit

fit proprium vel appellativum?
& alias quæstiones curiosas otio
abundantibus discutiendas relin-
quo.

§. III.

Diabolus quam maxime inten-
tus semper in hominum
perniciem, populum Israëliticum
dum ad idololatriam satis videbat
propentum in cultu vituli aurei
Exod. XXXII. optimam jam sibi
occasionem iterum forte datam
eos seducendi putabat; si, cor-
pus Moſis (viri ab universo orbe
celebrati & ultra omnem quasi
fortem humanam positi) a Deo,
loco quodam omnibus occulto,
in valle quadam terræ Moabiticæ
vel jam sepultum vel mox sepeli-
endum, in omnium conspectum
proferre, vel saltem locum sepul-
turæ manifestare, vel loco omni-
bus cognito sepeliendum curare
posset. Maximopere igitur omni-

um interesse, immo ad piam tan-
 ti viri memoriam plurimum con-
 ducere prætendit, si ejus cineres
 reliquiæque ubi conditæ essent di-
 vulgarentur. Quod scelestissimum
 conamen dum Satanas exsequi
 cogitaret, resistebat impio huic
 conamini ex Dei imperio Micha-
 ël Archangelus, Mosenque secre-
 to sepultum vel sepeliendum de-
 fendebat, & ejus sepulcrum nemi-
 ni manifestandum urgebat. Alii
 contendunt causam hujus certa-
 minis fuisse Mosis honorificam se-
 pulturam, quam noluerit Dabo-
 lus concedere ut lex ab eo Israëli-
 tis data exinde magis magisque
 vilesceret, cui Michael sese oppo-
 suerit. *Oecumenius* in comm. ad Ep.
 Iud dicit diabolum voluisse sibi
 vindicare corpus Mosis ut homi-
 cidæ Exod. II. 12. & propterea
 honorem sepulturæ ei denegasse,
 quod nec ipse cadaver Ægyptii i-
 sti-

stius a se percussi sepelierit, sed in arena solummodo id occulta-
 verit. Mosen autem ab homici-
 dii culpa liberare nullus dubito;
 quod *ut ex me egredere* notare liceat.
 Nonnulli statuunt Mosis animam
 fuisse causam certaminis inter Mi-
 chaëlem & Diabolum, ut *Hugo*
Etherianus in libr. de regressu a-
 nim. c. 9. hallucinatur, dicendo:
 diabolum voluisse impedire ne ad
 superna statumque quietis animæ
 Mosis perveniret. *Epiphanius* & qui
 eum sequuntur, opinantur certa-
 men hoc inter Michaëlem & Dia-
 bolum exinde ortum, quod Dia-
 bolum angelum Mosen tumulan-
 tem, immundum ex contactu ca-
 daveris Mosis judicaverit, Num.
 XIX. 11. alii aliter.

§. IV.

AD firmandam nostram sen-
 tentiam, observamus, quod
 disce-

disceptationem Michaëlis Archangeli cum Diabolo, indicet hic *Iudas Apostolus fuisse super corpore Mosis*; ubi per τὸ σῶμα Μωσέως intelligendum censeo partem Mosis ignobiliorem, animæ contradi-
stinctam, cadaver ipsius humo jam mandatum, vel certo man-
dandum.

§ V.

Franciscus Junius paucique alii τὸ σῶμα Μωσέως accipiendum docent non proprie pro corpore Mosis naturali & physico in monte Nebo mortuo, sed improprie & figurate pro *complemento legis Mosai-
ce*, de quo Moses vaticinatus est, & variis ceremoniis & typis præ-
figuravit, cujus alter antitypus e-
rat Jehoschua sacerdos. Zach. III.
1. 2. 3. Hoc corpus & Mosis &
Christi esse dicunt: Mosis quate-
nus de eo vaticiniis typis ac sacri-
ficiis

ficiis prophetavit; Christi autem, quatenus in eo Mosaicorum oraculorum ac typorum veritas & impletio est facta Coloss. II. 17. *Clariss. Hammondus* in ann. ad Epist. Iud. prætendit ex 2. Maccab. XV. 12: sub corpore Moſis intelligendum esse *instaurationem Hierosolymæ, ibidemque publici cultus divini*, quam Diabolus quovis modo impedire, Michaël autem promovere voluerit. *Henr. Bened. Searkius* in notis suis selectis ad Epist. Iud. v. 9. non longe ab Hammondii sententia discedens, per τὸ σῶμα Μωσέως *republicam I. Test. Iudæicam intellectam* vult, quasi Apostolus respexisset ad Zach. III. Per Michaellem autem intelligit principem t. t. populi Iudæici *Serubabelem*, quem nec male ἀρχάγγελον i. e. *primarium legatum* nominari putat; missus enim erat una cum sacerdote Iosua ad urbem cul-

cultumque sacrum restaurandum. Per Diabolum Iudæorum adversarios & calumniatores apud reges Persarum, ut Thastēai, Sche-carbolnai terræ præfides, intelligendos arbitratur; qui Iudæorum incepta irrita facere summopere studebant. Huic sententiæ accedit inter alios *Io. Clericus* vir ille justo liberioris iudicii. Celeberrimus *Dörcheus* accipit corpus Mosis pro ecclesia & populo Iudaico. videsis ejus fragm. comm. in h. l. Per totum orbem literatum famosissimus ille *Balthasar Beckerus*, cum spirituum existentiam ac operationes in dubium vocare suscepit, non potuit non hunc quoque locum Apostoli Iudæ more solito torquere, per Michaëlem & Diabolum doctores & sacerdotes ecclesiæ intelligens, quorum quidam corpus Mosis in lucem proferrendum voluere, quidam vero
his

his sese opposuere, corpus Mosis non manifestandum instantes: vel alio modo, quidam pro *legis Moisaica observantia* pugnarunt, quidam autem contra, ita Beckerus. Nec nonnulli per corpus Mosis *solum compositum anima & corpore constans* intelligendum esse dubitabant asserere, quo præcipue referendi Iudæorum magistri, tantum non omnes. Nec quidam pronunciare sunt verecundati mendum heic subesse scriptoris, ubi pro corpore Mosis legendum esset corpus Iosue. Cum enim de Iosue corpore in Sacris litteris scriptori ne quidquam notatu dignum obvenisset, nec locum Zach. in memoriam sibi revocasset; contra autem de corpore Mosis quædam notata esse perspexisset, Iosue nomen eum tunc in Mosis mutasse arbitrantur vel rectius nugantur. Sed varias hasce

ce variorum interpretationes circa τὸ σῶμα Μωσίου, suis laborare difficultatibus, non est difficile perspectu. Ego non quidem nullibi in sacr. litt. improprias vocum significationes suscipiendas esse urgeo; sed tum tantummodo id fieri debere contendo, ubi συνάφεια contextus necessario hoc requirere videatur. Cumque nihil absurdi, nihil analogiæ fidei contrarii ex propria τῆς σώματος Μωσίου significatione sequatur, ea saltem eo usque retinenda, donec adversarii rationes impropriam τῆς σώματος Μωσίου significationem necessario suscipiendam convincentes, proferant.

§. VI.

Certamen illud acerbum inter Michaëlem & Diabolum, qua ratione sit peractum, ἀποδεικτικῶς e sacris paginis determinari

ri nequit: *πιδανόν* tamen videtur certamen hoc non tam fuisse *reale*, quam *verbale*; i. e. verbis potius, quam factis habitum. Introducitur enim *ὁ μιχαὶλ ὁ ἀρχάγγελος πρὸς διαβόλῳ διευήμενος*, *adversus diabolum altercans*. Quod vocabulum *διακρινόμενος* pugnam hanc non fuisse realem satis indicat; quippe quod deducitur a *κρίνω*, quod præter alias significationes etiam tropice & quidem per metonymiam notat *rixari*, *contendere*: compositum *διακρίνω*, notat discernere; in medio *διακρίνομαι* significat *disceptare*, *altercari cum aliquo*, &c. Porro dicit hic Apostolus: *διελέγετο πρὸς τὸ Μωσέως σώμα*, *disceptabat de corpore Moysis*. *Διέλεγετο* a *λέγω* dico derivatur, occurrit solummodo in forma mediæ, & denotat generatim differere, speciatim & quidem proprie designat etiam *disceptare* ut passim

ex

ex lexicis patet. Addit denique
 Apostolus: *ἐκ ἐπ' αὐτῶν κρίσιν ἐπιναγ-
 κῆν βλασφημίας* non est ausus iudicium
 inferre blasphemiae, sed quod tan-
 tum dixerit: *ἐπιτιμῆσαι σοι κύε*. &c.
 Absit tamen ut plane negemus,
*realem coërcitionem satanae, verbis
 conjunctam fuisse.* Nam licet non
 fuerit facta percutiendo; est ta-
 men peracta: *volendo contra-
 ria, disputando, increpando, Dei
 auxilium contra hostem implo-
 rando* &c. Conf. Christ. Chemn.
 in h. l. Quomodo autem cogi-
 tata sua spiritus hi disceptantes si-
 bi invicem communicaverint,
 ut & specialioremodum, quo
 angeli invicem pugnare solent
 determinare non valeo: cum de
 hisce in sacro codice altum sit si-
 lentium, nec extra scripturam
 heic longe progredi liceat. Num
 vero in corpore assumpto vel quo-
 nam modo Michael cum diabolo
 disce-

disceptraverit? quæri facilius potest, quam certi quid ad id responderi. Præstat in hisce talibus ignorantiam profiteri suam. Michaellem autem in hac pugna victoriam obtinuisse non dubito, diabolumque prius discessisse; cumque post victoriam discedentem varia blasphema eructasse sit credibile, ut ejus impudentia coerceretur, Michael Deum exoravit. Sed de hisce non attinet ut plura dicam.

§. VII.

JAm heic disquirere de potestate diaboli circa corpora mortuorum piorum atque impiorum operæ videretur esse pretium. Cum e sanioribus nullus fere denegaverit spiritibus potentiam agendi in corpora variasque operationes edendi, quamvis modus quo hoc fiat non æque pateat.

at. Sed ratio monet instituti, ut
 potius ad Theologos, hunc mitta-
 mus discursum. Liceat tamen dice-
 re, a vero non videri alienum, dia-
 bolum aliquando ex indultu Numi-
 nis supremi circa corpora mortuo-
 rum piorum impiorumque potesta-
 tem posse exercere suam,

§. VIII.

Quæ Michaëli fuerint rationes dis-
 suadentes diabolo iudicium ma-
 ledicum impingere, jam inquiramus.
 Scilicet sciebat Michael sibi
 rem esse cum summo blasphematore,
 quem blasphemiis repellere nihil a-
 liud esset, quam cum eo ludere,
 vel ei similem sese præbere. Erat ei
 notum non Dei gloriam, nec boni-
 tatem causæ blasphemia ac conviciis
 esse propugnandam, adeoque nec
 hanc controversiam maledictis diri-
 mendam. Nolebat Michaël diabolo,
 sibi quoad naturæ primam condi-
 tionem, quamvis non ad qualitatem
 & statum præsentem simili, iudici-

um blasphemum inferre, & os
 suum per quod maledictum non de-
 beret exire tali modo inquinare. Vo-
 luit Michaël hoc ipso non solum
Christi Angeli increati imitari exem-
 plum, qui dum a maligno tentaba-
 tur spiritu, verbis sat gravibus, sed
 cum modestia conjunctis cum a se ab-
 egit; verum etiam piis hominibus
 exemplum præbere, ne in diabolum
 quidem quavis execratione dignissi-
 mum maledicta ingerant, quamvis
 ab illo ad quavis blasphema pro-
 nuncianda instigarentur, nec in al-
 ios homines ejusdem nobiscum con-
 ditionis, ne dum in eos qui sunt in
 eminentia constituti. Nec Michaëli
 utpote Dei ministro, ad sepulturam
 Moysis præsentis jus competebat hanc
 litem decidendi, judiciumque quod
 diabolus meruerit proferendi; sed
 hoc ipsum reverentia erga Deum
 summum omnium rerum arbitrum
 debita, judicio divino differendum
 omnino fuit. Observandum heic
 quoque est, verbum *πολεμῶν*, quod
 in-

interpretes solent interpretari per
audere, audacem esse, significare et-
iam velle; quæ ultima significatio mi-
 hi saltem hoc loco magis placet.

§. IX.

Mosen non mortuum, sed vivum,
 in cœlum translatum fuisse nu-
 gantur nonnulli, ad hoc statuendum
 verius fingendum præsertim e Matth.
 XVII. 3. Luc. IX. 30. adducti, ubi Mo-
 ses dicitur Christi transfigurationi
 interfuisse; sed quid opus, illud ex
 locis allatis concludere: nonne mo-
 ri, animaque a corpore separata pri-
 us cœlestia intrare gaudia, & deinde
 corpore suscitato & cum anima redu-
 nito, eodem pervenire potuisset? In
 sacro codice, ut Deut. c. ult. Jos.
 I. 1. alibi que Mosē revera mortu-
 um fuisse traditur. Deut. XXXIV. 15.
 exstat Mosē mortuum fuisse *לע פֿי*
יהוה i. e. ad decretum mandatum s.
verbum Domini; ubi nonnulli ex-
 plicant illud *על פֿי יהוה* (quamvis
 contra scripturæ litteram) per
 quod-

quoddam genus mortis placidissimum & beatissimum, quando nempe anima quasi osculando vel exsugendo a corpore educitur, quod genus mortis Rabbinī *קִּיּוּץ* s. *osculum* vocant. Num vero Deus immediate, vel mediate, sc. angelorum ministerio deinde sepelierit Moysen, diserte e sacris pandectis determinari nequit; in valle terræ Moabiticæ e regione domus Peor Deut. XXXIV. 6. sci-
mus sepultum: ubi præcise nescimus. Hinc neque a quoquam est ejus sepulcrum hætenus repertum, nec unquam reperietur; hoc ipsum indigitare videtur phrasis Hebraica *לֹא יָדוּעַ* Deut. XXXIV. 6. Fabulas in hanc rem afferre non vacat; conf. Georg. Hornii Hist. Eccl. p. 364. aliosque.

§. X.

Sint qui ansam de Epistolæ hujus auctoritate dubitandi ceperunt ex testimoniis quarundam rerum quæ in Canone nec Novi nec Veteris fœderis inveniuntur, a Iuda tamen
heic

heic proferuntur; e. g. *de pugna hæc Michaëlis Archangeli cum Diabolo super corpore Moſis* etc. Verum hanc ob cauſam quod Epistoſa hæc e canone eliminanda ſit non video. Nonne licuit viro huic θεοπνεύτω ex libro quodam ſive apochrypho ſive alio, vel e traditionibus, ad ſuum ſcopum accommodata, æque ac *Paulo ex ſcriptis gentilium*, proferre quædam & in ſanctum uſum deſtinare? & quid obſtat quo minus poſſem dicere Iudam hoc ex immediato Spiritus Sancti afflatu habuiſſe. Sed arma jam deponenda & e pugna diſcedendum.

Πάτερς Θεῶ δοξα.

Theſes Miſcellaneæ.

- I. Non dantur præadamitæ.
- II. Anime immortalitas ex ratione probari poteſt.
- III. Seditia in mortuos, non videmus quo titulo dici poſſet licita.
- IV.

IV. Probabilismus. Jesuitarum est fœtus impia & profana mentis.

V. Competit homini in bruta animalia dominium.

VI. Non dantur natura servi.

VII. Dantur afflictiones & pœna maiorum naturales.

